

Έκθεση Γ' Λυκείου: «Είμαστε όλοι εντός του μέλλοντός μας» [Φάκελος Υλικού]

Εισαγωγικό σημείωμα

Ο συγγραφέας Χρήστος Χωμενίδης στοχάζεται σχετικά με τα αποτελέσματα της τέταρτης τεχνολογικής επανάστασης στην καθημερινότητα των ανθρώπων

Κείμενο

Το θέαμα κάποιων ταξιτζήδων να προπηλακίζουν στην Πλατεία Συντάγματος έναν οδηγό γνωστής εταιρείας μεταφορών ήταν απολύτως οικτρό. Ακόμα και για εκείνους που συμφωνούν ότι ο κλάδος του ταξί υφίσταται αθέμιτο ανταγωνισμό από την εν λόγω εταιρεία και –ως έναν βαθμό– δικαιολογούν την αγανάκτησή τους.

Κοιτάζοντάς τους, ωστόσο, εγώ είδα σκηνές από το εγγύς μέλλον. Τους φαντάστηκα –σε δέκα; σε δεκαπέντε χρόνια το αργότερο– να ωρύνονται εναντίον του αυτοκινήτου δίχως οδηγό, το οποίο ήδη έχει κατασκευαστεί και δοκιμάζεται στην Αμερική. Χωρίς άνθρωπο στο τιμόνι κι εν τούτοις απολύτως αξιόπιστο και ασφαλές. Το κομπιούτερ που θα το κατευθύνει θα αντιδρά στα απρόοπτα πιο ψύχραιμα, πιο αποτελεσματικά κι από τον πλέον προικισμένο ραλίστα. Τι θα κάνουν τότε οι ταξιτζήδες; Θα πυρπολήσουν μήπως τα αυτοκίνητα - ρομπότ, όπως έβαζαν οι Λουδίτες στην Αγγλία στις αρχές του 19ου αιώνα φωτιά στους ηλεκτροκίνητους αργαλειούς; Θα απεργήσουν; Από ποιον θα λείψουν τραβώντας χειρόφρενο; Αφού το επάγγελμά τους θα έχει σαρωθεί ανεπιστρεπτί από την τεχνολογία...

Οι προφητείες της επιστημονικής φαντασίας επαληθεύονται. Η τέταρτη τεχνολογική επανάσταση είναι κιάλας εδώ. Η τεχνητή νοημοσύνη εισβάλλει στην καθημερινότητά μας για να ανατρέψει δεδομένα που εκλαμβάνονταν ως αιώνια, ως ακατάλυτα. Λειτουργούν ήδη τα πρώτα σουπερμάρκετ χωρίς υπαλλήλους. Οι καταναλωτές διαλέγουν από τα ράφια τα προϊόντα, το σύστημα χρεώνει τον λογαριασμό τους, μία μηχανική –εγκάρδια εντούτοις– γυναικεία φωνή τους εύχεται «εις το επανιδείν». Στην Ιαπωνία τα τραπεζικά καταστήματα έχουν εν πολλοίς καταργηθεί, οι συναλλαγές γίνονται ηλεκτρονικά. Η κυκλοφορία του μετρητού χρήματος περιορίζεται διαρκώς, οι

κάρτες –πιστωτικές και χρεωστικές– παρέχουν ασυγκρίτως μεγαλύτερη ασφάλεια, τα κέρματα και τα χαρτονομίσματα θα αποτελούν για τα εγγόνια μας μουσειακό είδος. Όπως και οι βιομηχανικοί εργάτες. Όπως και οι ταμίες. Ίσως ακόμα και οι πλοίαρχοι και οι πιλότοι αεροπλάνων.

Οι μετριοπαθείς μιλούν για ταχεία έκλειψη των καθαρά διεκπεραιωτικών επαγγελμάτων, στα οποία δεν απαιτείται ιδιαίτερη πρωτοβουλία ή δημιουργικότητα. Οι τολμηρότεροι προβλέπουν ότι τα κομπιούτερ θα αναλάβουν τη διαγνωστική –ίσως και την επεμβατική– ιατρική. Θα αντικαταστήσουν τους θεράποντες της Εκπαίδευσης και της Δικαιοσύνης. Θα λαμβάνουν σε βάθος χρόνου και πολιτικές ακόμα αποφάσεις, σταθμίζοντας το συλλογικό ανθρώπινο συμφέρον, με γνώμονα τις γενικές αρχές που εμείς θα τους έχουμε εμφυτέψει. Η πρόσβαση και η ταχύτατη επεξεργασία όλων των διαθέσιμων δεδομένων, η ακρίβεια στους υπολογισμούς και η δυνατότητα να σταθμίζουν απροκατάληπτα –ελεύθερα από κάθε ιδιοτέλεια– τους δίνει αυτή την προοπτική.

Το εφιαλτικό σενάριο του υπερ-υπολογιστή (ή του δικτύου υπολογιστών) που αυτονομείται και «επαναστατεί» εναντίον μας μοιάζει απλοϊκά κινδυνολόγο. Οι μηχανές διαθέτουν μεν ευφυΐα, στερούνται δε «εγώ», βούλησης και αντίληψης ιδίου συμφέροντος. Επιλύουν και τα πιο δύσκολα προβλήματα. Συναισθηματικά όμως είναι ανύπαρκτες. Έννοιες όπως στοργή, αγάπη, μίσος, έρωτας –ό,τι πηγάζει από τον τρόπο του θανάτου κι από τη λαχτάρα της διαιώνισης– τις αγνοούν εντελώς. Η ευγενέστερη εξάλλου ανθρώπινη δραστηριότητα, η τέχνη, βασίζεται σε ελεύθερους συνειρμούς, σε αυθαίρετους εν πολλοίς συνδυασμούς χρωμάτων, ήχων, λέξεων. Θα παραμείνει συνεπώς για τα κομπιούτερ απάτητος πλανήτης. Μόνο να τη μιμούνται θα μπορούν. Αλλά γιατί να το κάνουν;

Οι επιστήμονες που ιχνηλατούν το μέλλον ομοφωνούν ότι η τέταρτη τεχνολογική επανάσταση θα αυξήσει θεαματικά τον πλούτο στη Γη. Η βαριά και ανθυγιεινή εργασία θα καταργηθεί. Η γενετική θα εκτινάξει την παραγωγικότητα σε τροφή. Δισεκατομμύρια άνθρωποι θα περάσουν από την αγωνία της επιβίωσης στην ευδαιμονία της υλικής αφθονίας.

Εκτός και αν τα οφέλη της τα καρπώνεται μια ελάχιστη κάστα υπερπρονομιούχων, σπρώχνοντας όλους τους υπόλοιπους στο περιθώριο, μετατρέποντάς τους σε παρίες. Κάτι τέτοιο εντούτοις θα πυροδοτούσε διαρκώς εντάσεις και εξεγέρσεις, θα σήμαινε μια κατάσταση μόνιμης αστάθειας και οικονομικά –συν τοις άλλοις– ασύμφορη. Ποιος ο λόγος; Τα αγαθά θα αρκούν για όλους. Ο καταναλωτισμός, όπως έχει αποδειχθεί, είναι ο ισχυρότερος παράγοντας κοινωνικής ειρήνης.

Το κρίσιμο ερώτημα είναι πώς θα χρησιμοποιούν τα παιδιά ή τα εγγόνια μας τον άπλετο χρόνο τους. Θα ανοιχτούν άραγε καινούργιοι ορίζοντες δημιουργίας και απόλαυσης ή θα βουλιάξει ο άνθρωπος μέσα σε ένα σύμπαν εικονικής πραγματικότητας και videogames; Θραύοντας τα δεσμά της αναγκαστικής, για το προς το ζην, εργασίας, θα απελευθερωθούμε ή θα νοσήσουμε όλοι ψυχικά; [...]

Χωμενίδης, Χ. (10.03.2018). «Είμαστε όλοι εντός του μέλλοντός μας». Τα Νέα.

ΘΕΜΑΤΑ

1. α) Ποιο είναι το βασικό θέμα του κειμένου; β) Ποιες είναι οι θέσεις του συγγραφέα απέναντι στο θέμα αυτό; γ) Πώς τις τεκμηριώνει;

2. Να εντοπίσετε στο πλαίσιο του κειμένου -αρκούν τρία παραδείγματα- διαβαθμίσεις βεβαιότητας (επιστημική τροπικότητα) στις απόψεις που καταγράφει ο συγγραφέας και να τις αιτιολογήσετε.

3. Πώς αντιλαμβάνεστε τη σύνδεση ανάμεσα στον τίτλο του κειμένου και το βασικό θέμα που αναπτύσσεται σε αυτό.

4. «Θα λαμβάνουν σε βάθος χρόνο και πολιτικές ακόμα αποφάσεις, σταθμίζοντας το συλλογικό ανθρώπινο συμφέρον, με γνώμονα τις γενικές αρχές που εμείς θα τους έχουμε εμφυτέψει. Η πρόσβαση και η ταχύτατη επεξεργασία όλων των διαθέσιμων δεδομένων, η ακρίβεια στους υπολογισμούς και η δυνατότητα να σταθμίζουν απροκατάληπτα –ελεύθερα από κάθε ιδιοτέλεια– τους δίνει αυτή την προοπτική.» Συμφωνείτε με την άποψη αυτή του συγγραφέα; Θεωρείτε ότι η λήψη πολιτικών αποφάσεων βασίζεται μόνο στην αντικειμενική επεξεργασία δεδομένων;

5. Στο κλείσιμο του κειμένου το ρηματικό πρόσωπο μετατρέπεται από γ' (ενικό ή πληθυντικό) σε α' πληθυντικό. Να ερμηνεύσετε την επιλογή του συγγραφέα σε σχέση με τον σκοπό που επιδιώκει να επιτύχει.

6. Σε ποιο είδος ανήκει το κείμενο; Ποια χαρακτηριστικά του σας οδηγούν σε αυτή τη διαπίστωση;

7. Να ερμηνεύσετε τη χρήση των ερωτήσεων στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη την επικοινωνιακή περίσταση (πομπός, δέκτης, σκοπός του κειμένου).

8. Ποιος είναι ο ισχυρισμός τον οποίο επιχειρεί να αποδείξει ο συγγραφέας στην τρίτη παράγραφο του κειμένου; Με ποια μέσα επιτυγχάνει τον στόχο του;

9. Να εξηγήσετε με πιο απλά λόγια το περιεχόμενο του υπογραμμισμένου χωρίου του κειμένου, ώστε να γίνει κατανοητό από έναν φίλο σας που δεν το καταλαβαίνει.

10. «Δισεκατομμύρια άνθρωποι θα περάσουν από την αγωνία της επιβίωσης στην ευδαιμονία της υλικής αφθονίας.» Πώς τεκμηριώνει την αισιόδοξη αυτή άποψη ο συγγραφέας; Θεωρείτε πειστική την τεκμηρίωσή του;

11. Να συντάξετε ένα άρθρο για την εφημερίδα του σχολείου σας, στο πλαίσιο του οποίου, αξιοποιώντας στοιχεία του κειμένου, να δίνετε τη δική σας απάντηση σ' εκείνους που αντιτίθενται στον αυτοματισμό, καθώς θεωρούν ότι θέτει σε κίνδυνο την επαγγελματική τους ασφάλεια. (350-400 λέξεις)